

Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkei
Lietuvos Respublikos Seimui
Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijai

2021-03-16

DĖL PAVELDIMO TURTO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-1239 6 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Lietuvos Verslo Taryba išnagrinėjo Lietuvos Socialdemokratų partijos frakcijos siūlomą įstatymo projektą dėl Paveldimo turto mokesčio įstatymo Nr. IX-1239 6 ir 7 straipsnių pakeitimo (toliau – Įstatymo projektas) ir teikia pastabas ir pasiūlymus.

Pagal šiuo metu galiojantį Paveldimo turto mokesčio įstatymą Lietuvoje paveldimas turtas, kurio vertė iki 150 000 eurų yra apmokestinamas 5 proc. tarifu, o paveldimas turtas, kurio vertė viršija 150 000 eurų – 10 proc. tarifu. Pagal Paveldimo turto mokesčio įstatymo 7 str. mokesčių lengvata, kai paveldimas turtas yra neapmokestinamas, numatyta sutuoktiniams ir vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), globėjams (rūpintojams), globotiniams (rūpintiniams), seneliams, vaikaičiams, broliams, seserims – t. y. sutuoktiniams ir artimiausiems giminaičiams. Įstatymo projektu siūloma keisti paveldimo turto apmokestinimą, kai Lietuvoje paveldimas turtas, kurio vertė iki 300 000 eurų, būtų apmokestinamas 5 proc. tarifu, o turtas, kurio vertė viršija 300 000 eurų būtų apmokestinamas 20 proc. tarifu. Taip pat, mokesčių lengvatos, kai turtą paveldi artimiausi giminaičiai, būtų netaikomos turtui, kurio vertė viršija 1 000 000 eurų.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte iš esmės galima išskirti tris pagrindines priežastis, kodėl siekiama keisti Paveldimo turto mokesčio įstatymo Nr. IX-1239 6 ir 7 straipsnius: 1) šiuo metu iš paveldimo turto mokesčio surenkama maža Lietuvos biudžeto dalis; 2) paveldėjimo mokesčiai mažina turtinę nelygybę; 3) paveldėjimo mokesčiai didina galimybių lygybę.

Lietuvos Verslo Taryba išreiškia nuomonę, kad **Įstatymo projektas nepadės pasiekti užsibrėžtų tikslų, bet gali sukelti neigiamų pasekmių.**

Įstatymo projekte siūlomas 6 straipsnio pakeitimas, kuriame įvardyti dvigubai pakelti mokesčių tarifai turtui, kurio vertė viršija 300 000 eurų, yra nepagrįstas. Istorinės priežastys lėmė, jog Lietuvos gyventojų turtas yra vienas mažiausių tarp ES šalių: 2019 m. vidutiniškai vienas suaugęs asmuo Lietuvoje turėjo turto už 50 000 eurų ir pagal šį rodiklį Lietuva buvo tik 23 vietoje tarp ES šalių (žr. Priedą Nr. 1). Palyginimui, vidutinis suaugęs Europos gyventojas turėjo turto už 155 000 eurų. Atsižvelgiant į tai manome, kad padidintas mokesčio tarifas gali turėti labiau neigiamų pasekmių asmenų ekonominei ir socialinei gerovei, o surenkamas mokesčių kiekis į valstybės biudžetą nebus ženkliais didesnis.

Manome, kad Lietuvoje taikomi efektyvūs paveldimo turto mokesčių tarifai yra panašūs į kitose ES šalyse taikomus tarifus. Pagrindinė priežastis, kuri lemia, kad Lietuvoje yra surenkama žymiai mažiau pajamų iš paveldimo turto mokesčio yra tai, kad Lietuvos gyventojai turi žymiai mažiau turto, lyginant su Vakarų Europos šalių gyventojais.

Siūlomi paveldimo turto mokesčio pakeitimai neatitinka Lietuvos gyventojų interesų, nes didina paveldimo turto mokestinę naštą. Raginame nepritari siūlomiems Įstatymo projekto 6 straipsnio pakeitimams, nes manome, kad šiuo metu taikomas paveldimo turto mokestis atitinka dabartinį Lietuvos gyventojų turimo turto lygį.

Lietuvos Verslo Taryba dėl žemiau minimų priežasčių mano, kad Įstatymo projekte siūlomas **7 straipsnio pakeitimas** (dėl mokesčių lengvatų artimiausiems giminaičiams netaikymo, kai turtas viršija 1 000 000 eurų) **neatitinka nei valstybės, nei jos visuomenės interesų:**

- 1) **Prastėjanti verslo aplinka.** Teikiame Švedijos pavyzdį, kuri 2004 m. atsisakė paveldėjimo mokesčio dėl to, kad paveldėjimo mokestis labai apsunkina verslo perdavimą iš vienos kartos kitai. Paveldėjimo mokesčiai Švedijoje sudarė reikšmingą dalį tik 1930-aisiais, o paveldėjimo mokestis buvo ypatingai sunkiai pritaikomas, kai paveldimas turtas buvo nekilnojamas turtas ar verslas. Dėl paveldėjimo mokesčio (siekiant jo išvengti) iš Švedijos emigravo ir keletas labai sėkmingų įmonių, tokių kaip IKEA (po paveldėjimo mokesčio panaikinimo įmonė sugrįžo į Švediją) ir Tetra Pak.¹ Manome, kad siūlomas 7 straipsnio pakeitimas neigiamai paveiktų Lietuvos verslo aplinką, verslo sprendimus.

Papildomai, Švedijos modelis ir Švedijoje atliktos analizės prieš panaikinant paveldėjimo mokestį rodo, kad **daugiau galimybių susikurti gerovę** yra geriausias būdas siekti ekonominės ir socialinės

¹ Anders Ydstedt, Amanda Wollstad „Ten years without the Swedish inheritance tax“, 2015 m., https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/mdz5yf_inheritance-taxpdf_1104365.html/BINARY/Inheritance%20tax.pdf

gerovės, todėl verčiau investuoti į reformas: gerinti visuotinę prieigą prie gero išsilavinimo; gerinti verslo aplinką, ypačiai augantiems verslams; suteikti geresnes galimybes žmonėms kaupti kapitalą ir taupyti.

- 2) **Paveldėjimo mokesčiai veda prie įmonių likvidumo problemų**, o galimai ir prie įmonių likvidavimo. Neretai paveldimas turtas yra verslo, įmonių pavidalu, tokiais atvejais turto mokestis ne tik apsunkina turto perdavimą, bet ir rizikuoja sužlugdyti verslą, kas sukelia tolesnes problemas – darbo vietų likvidavimą, iš to susiformuojančias gilesnes socialines problemas. Paveldėjimo mokestis paveikia kompanijų investavimo sprendimus, atitinkamai apriboja kompanijų augimą.² Vienkartinis paveldėjimo mokestis būtų gerokai mažesnis indėlis į valstybės biudžetą nei sėkmingos ir klestinčios, augančios įmonės mokami mokesčiai ir indėlis į Lietuvos ekonomiką.
- 3) **Paveldėjimo mokestis sukuria neigiamas paskatas**. Nepalanki mokesčių schema sumažina žmonių motyvą dirbti, investuoti ir taupyti. Tėvai dažnai yra motyvuojami galimybės sukurti geresnę ateitį savo vaikams, nepalanki mokesčių sistema sabotuoja tokią paskatą. Yra socialinės srities mokslininkų, teigiančių, kad visuomenei grėstų pavojus, jeigu bazinė struktūra neišnaudotų žmones motyvuojančių faktorių.³ Nepalanki paveldėjimo mokesčių sistema galimai neigiamai paveiktų žmonių motyvą savarankiškai kurti socialinę ir ekonominę gerovę.

Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus **rekomenduojame atsisakyti Įstatymo projekte siūlomo 7 straipsnio pakeitimo.**

Papildomai pastebime, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte 5 punkte teigiama, kad „Neigiamų pasekmių nenumatoma“. Aukščiau išdėstyti argumentai pagrindžia būtinybę įvertinti galimas skaudžias neigiamas pasekmes. Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte, siekiant paremti argumentą, jog „Paveldėjimo ir dovanų mokesčiai yra ekonomiškai neutralėsi nei kiti turto mokesčiai, ir nekeičia žmonių vartojimo pasirinkimų“ yra referuojama į J. A. Mirrlees mokslinį straipsnį „*An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation*“, kuris parašytas 1971 m. ir galimai neatitinka šios dienos socialinės realybės bei šalies istorinio, socialinio konteksto; pastebėtina, kad straipsnyje pagrinde nagrinėjamas optimalaus pajamų mokesčio sistemos modelis ir nėra specifiškai analizuojamas paveldėjimo mokestis ir jos įtaka visuomenei ir valstybei. Raginame prieš svarstant tokį Įstatymo projektą detaliau įvertinti galimas neigiamas pasekmes ir jų

² Vienos tarptautinių ekonominių studijų instituto (*The Vienna Institute for International Economic Studies*) publikacija „*Inheritance Tax Regimes: A Comparison*“, 2018 m.

https://www.researchgate.net/publication/337831306_Inheritance_Tax_Regimes_A_Comparison

³ Jørgen Pedersen, Steinar Bøyum „*Inheritance and the Family*“, Symposium on Bias in Context: Psychological and Structural Explanations of Injustice, 2020 m., 299-313

poveiki Lietuvos ekonomikai, verslo aplinkai bei žmonių socialinei gerovei. Tik atlikus nuodugnią kaštų/naudos analizę būtų galima objektyviai vertinti neigiamų pasekmių žalos dydį.

Lietuvos Verslo Taryba išnagrinėjo Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadą dėl aptariamo Įstatymo projekto. Išvadoje teigiama: „...vienas pagrindinių apmokestinimo teisinio reglamentavimo ir taikymo principų yra mokesčių mokėtojų lygybės principas, kuris įtvirtina konstitucinį asmenų lygiateisiškumo principą, nustatytą Konstitucijos 29 straipsnyje. Šis principas draudžia diskriminuoti mokesčių mokėtojus (jų grupes) ar dėl tam tikrų priežasčių sudaryti išskirtines apmokestinimo sąlygas pastariesiems“. Išvados pirmoje dalyje konstatuojama, kad svarstyтина, ar siūlymas atsisakyti lengvatos artimiausių giminaičių turtui, bet palikti lengvatą sutuoktinio paveldimam turtui yra pateisinamas objektyviais kriterijais. Šiame rašte išdėstėme, kad paveldėjimo mokesčio lengvatos panaikinimas vaikams (įvaikiams), tėvams (įtėviams), globėjams (rūpintojams), globotiniams (rūpintiniams), seneliams, vaikaičiams, broliams, seserims neatitinka visuomenės interesų, gali turėti neigiamų ekonominių ir socialinių padarinių ir turėti skaudžias pasekmes Lietuvos verslo aplinkai. Todėl toks lengvatos panaikinimas nepateisinamas objektyviais kriterijais.

Dėl aukščiau išvardytų argumentų, raginame atsisakyti Paveldimo turto mokesčio įstatymo 7 str. pakeitimų.

Asociacija „Investors‘ Forum“

Totorių g. 5-21, LT-01121 Vilnius, Lietuva
T. +370 5 275 5258
E. info@investorsforum.lt

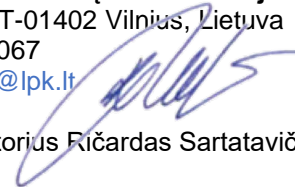
Vykdomoji direktorė Rūta Skyrienė

Lietuvos pramonininkų konfederacija

Vilniaus g. 31, LT-01402 Vilnius, Lietuva
T. +370 5 243 1067
E. sekretoriatas@lpk.lt

Generalinis direktorius Ričardas Sartatavičius

Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija

Vašingtono a. 1-63a, LT-01108 Vilnius, Lietuva
T. +370 5 261 2102,
E.: info@chambers.lt

Generalinė direktorė Giedrė Ražinskienė

Lietuvos darbdavių konfederacija

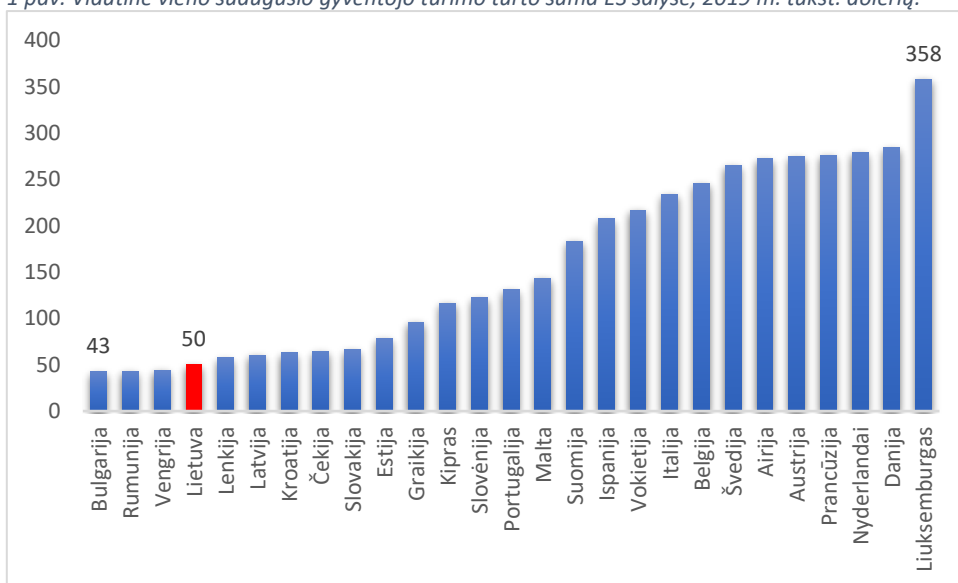
Algirdo g. 31, LT-03219 Vilnius, Lietuva
T. +370 5 249 6448
E. info@darbdaviai.org

Direktorius Danukas Arlauskas

Priedas Nr. 1

1 pav. Vidutinė vieno suaugusio gyventojų turimo turto suma ES šalyse, 2019 m. tūkst. dolerių.

Šaltinis: Credit Suisse. Global wealth databook 2019.